

УДК 372.881.111.1

О. С. Резунова

к. пед. н, доцент, доцент кафедри філології Дніпровського державного аграрно-економічного університету, rizzolena@gmail.com

Україна, м. Дніпро

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ У СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ЄВІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасний етап розвитку закладів вищої освіти пов'язаний із підвищенням якості підготовки майбутніх спеціалістів, які повинні відрізнятися високим професіоналізмом, вмінням працювати з інформацією у будь-якій сфері людської діяльності, знаходити її у різних джерелах, включаючи джерела іноземною мовою. Однією із головних навичок сучасного фахівця є оволодіння навичками читання текстів різноманітних жанрів для кращого професійного спілкування із закордонними діловими партнерами, для ознайомлення із досягненнями світової науки і техніки.

Статтю присвячено пошуку ефективних способів формування читацьких навичок студентів під час підготовки до складання ЄВІ з англійської мови. Основна увага приділена таким додатковим навичкам читання як: попередні припущення (predicting), швидке читання для розуміння суті (skimming), швидке читання для отримання спеціальної інформації (scanning), детальне читання тексту (reading for detail). Крім того, подано алгоритм роботи з типовими завданнями іспиту ЄВІ з англійської мови з використанням додаткових навичок читання. Доведено, що добре розвинені навички читання допоможуть студентам не лише успішно скласти вступний іспит, але й надалі читачі матимуть змогу більш ефективно працювати з автентичними тестами різних жанрів.

Ключові слова: *навички читання, студент, ЄВІ (єдиний вступний іспит), попередні припущення, швидке читання для розуміння суті, швидке читання для отримання спеціальної інформації, детальне читання тексту*

Постановка проблеми. Стрімка глобалізація та інформатизація суспільства сприяє швидкому розповсюдженню інформації та налагодженню міжнародних ділових контактів. Сучасним випускникам закладів вищої освіти неминуче доведеться зіткнутися з необхідністю інтенсивного використання іноземної мови у професійній діяльності. Одним із головних навичок сучасного фахівця є оволодіння навичками читання текстів різноманітних жанрів, таких як ділові листи, замовлення, оголошення, рецензії, наукові статті, сайти компаній тощо для кращого професійного спілкування із закордонними діловими партнерами, для ознайомитися із досягненнями світової науки і техніки. Саме тому вже декілька років поспіль студенти багатьох спеціальностей складають вступний іспит у магістратуру з іноземної мови. Чотири із семи завдань являють собою тести на перевірку навичок читання автентичних текстів. Отже, формування читацьких навичок студентів є першочерговим завданням викладача іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема навчання читанню текстів іноземною мовою розглядалася у різних аспектах такими вченими як Н. Гальскова, З. Кличнікова, М. Ляховицький, Л. Онуфрієва, І. Онуфрієва, Г. Чередніченко. Низку фундаментальних праць з навчання іншомовного читання виконано Г. Барабановою, З. Кличніковою, Т. Серовою, С. Фоломкіною. Існує також велика кількість дисертаційних робіт, в яких досліджено когнітивно-комунікативну методику навчання іншомовного читання (Г. Барабанова, Т. Шевченко), розроблено методику навчання самостійного читання іншомовних текстів (М. Алієва, Н. Магазова, І. Трофімова). Лінгво-психологічні особливості тексту та проблеми його розуміння розкрито у працях О. Ахманової, І. Бермана, С. Бондар, М. Вайсбурд, І. Гальперіна, Т. Дрідзе, Н. Сметаннікова, Н. Чепелева та ін. Проте проблема розвитку необхідних навичок читання для успішного складання ЄВІ з англійської мови залишилась поза увагою науковців.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є висвітлення ефективних читацьких навичок та способів формування додаткових читацьких навичок,

необхідним для успішного складання ЄВІ з англійської мови та ефективної роботи з автентичними текстами різних стилів.

Виклад основного матеріалу. В контексті нашого дослідження вважаємо за необхідне з'ясувати, що собою являє процес читання. На думку ряду дослідників, під читанням слід розуміти процес сприйняття і переробки інформації, закодованої за нормами відповідної мови [1].

Погоджуючись з думкою британських та українських методистів, вважаємо, що для ефективного читання автентичних текстів англійською мовою, найбільш важливими є наступні допоміжні навички читання:

- *попередні припущення (predicting)*

Ще до моменту роботи з самим текстом, студенти мають змогу припустити про що саме буде йти мова. Для цього можна проглянути назву тексту, його структуру, оформлення, зміст, лексику, визначити його формат, адже це може бути газетна стаття, лист, розклад руху, оголошення, листівка, тощо. Навичка формувати попередні припущення допомагає студентам налаштуватися на певну тематику та активізувати лексичний запас, а отже, вони будуть краще підготовлені до сприйняття нової інформації.

- *швидке читання для розуміння суті (skimming)*

Для того, щоб швидко зрозуміти суть тексту, в жодному випадку не слід читати його в деталях, а лише ключові фрази та головні речення. Це знову ж таки можуть бути заголовки, перші реченні кожного абзацу, ключові слова в реченнях тощо. Для того, щоб розвинути цю важливу навичку, слід чітко формулювати завдання і встановлювати ліміт часу на читання тексту.

- *швидке читання для отримання спеціальної інформації (scanning)*

Мета такого типу читання - побіжний перегляд тексту з метою знаходження саме тієї інформації, яка нас цікавить (ціни, дати, імена, місця, певна лексика). Ця навичка включає вміння ігнорувати все те, що не стосується поставленого перед студентом завдання. Основними умовами цього є також чітке формулювання завдання та встановлення ліміту часу на читання тексту.

- *детальне читання тексту (reading for detail)*

Це техніка читання передбачає дуже ретельне опрацювання тексту та повне його розуміння. Детальне читання відбувається, коли студенти читають текст уже вдруге або ж втретє (після швидкого читання – *skimming* та/або *scanning*). Водночас для якісного виконання завдань на детальне читання студентам потрібно розуміти не кожне слово (як це може видатися) а лише лексичні одиниці, незнання яких унеможлиблює виконання поставленого завдання [1], [4].

Читання є першою частиною єдиного ступного іспиту (ЄВІ) з англійської мови. Мета цього завдання полягає в тому, щоб виявити рівень сформованості вмінь кандидатів самостійно читати і розуміти автентичні тексти за визначений проміжок часу [2]. Так як мова йдеться про читання зі встановленим часом, важливо навчити студентів читати не лише якісно, але й швидко.

Основна причина невдач у цій частині іспиту – неуважність до деталей, адже навіть не знаючи частини слів, можна обрати відповідь правильно, здогадавшись про значення незнайомих із контексту, знайшовши правильні ключові слова, чітко розуміючи, яку саме інформацію слід шукати, тобто вміти використовувати самі ті допоміжні навички читання, які максимально ефективно допоможуть виконати завдання у встановлений час.

Розглянемо алгоритм роботи з завданнями розділу «Читання» на конкретних прикладах, взятих з минулорічного тесту основної сесії.

Перша (питання з 1 до 5) та третя (питання з 11 по 16) частини тесту ЄВІ з англійської мови – це завдання на встановлення відповідності. [3]

Від кандидата потрібно прочитати короткі автентичні тексти або уривки і співвіднести їх з загальною темою. У цьому завданні перевіряється вміння зрозуміти основну думку тексту (сканування) та вміння переглядати текст з метою пошуку необхідної інформації. Студенту немає необхідності перекладати кожне слово, текст можна просто «просканувати», зупиняючись на ключових словах. Щоби успішно розібратися з цим завданням, студенти

повинні навчитися виділяти ключові слова в завданнях та знаходити відповідні синоніми з тексту.

Наприклад, є така частина тексту:

By sticking out their tongues, people react to situations that may be unpleasant for them. Such displays indicate laughing or rejection. For example, children often stick out their tongues to tease each other. Or, they may also stick out their tongues in reaction to activities requiring undistracted attention; hence, the tongue-showing of children focused on their homework.

І є такі варіанти відповідей:

A Showing that you are wrong B Denoting a state of being concentrated

C Showing an aim of avoiding negative consequences

D Demonstrating your peaceful aims E Indicating a feeling of being helpless

F Expressing approval or disapproval G Expressing a feeling of being astonished

Починаємо аналізувати ключові слова у завданнях, визнаючи ті, які співвідносяться із зазначеним уривком. З назви «*Body language*» (мова тіла) та першого сканування тексту стає зрозумілим, що йдеться про сигнали тіла, які людина використовує для передачі певних станів. Як показують ключові слова, (*wrong* (не правий), у варіанті *A* мова йде про знаки тіла, які людина виявляє тоді, коли вона помилилася, у варіанті *B* ключові слова *state* (стан) та *concentrated* (сконцентрований), отже є певні ознаки, які вказують на зосередженість, у варіанті *C* ключовими словами є *negative consequences* (уникати негативних наслідків), отже це якісь знаки, які людина застосовує для того, щоб уникнути поганих наслідків, варіант *D* містить наступні ключові слова *peaceful aims* (мирні наміри), варіант *E* - *helpless* (беспорядність), варіант *F*- *approval or disapproval* (схвалення чи не схвалення), варіант *G* - *be astonished* (бути здивованим). Аналізуючи уривок тексту знаходимо наступні синоніми, які пов'язані з ключовими словами в завданнях, а саме *undistracted attention*(необхідність приділити увагу), *focused on their homework*

(сконцетруванитися на домашньому завданні), отже, нам підходить лише один варіант – В. [3]

В другій частині тесту, а саме завдання з вибором однієї правильної відповіді (питання з 6 до 10) перевіряється вміння знайти конкретну інформацію.

На нашу думку, основні етапи роботи над цим завданням мають бути наступними: спочатку слід сканувати весь текст для загального розуміння, далі слід прочитати завдання, підкреслюючи ключові слова; потім слід знайти в тексті уривок, де міститься інформація, яка допоможе знайти необхідну відповідь, проаналізувати його за ключовими словами.

Наводимо приклад завдання до тексту:

How do Himba tribe protect themselves from a local climate?

A by wearing traditional clothes

B by covering their skin with substances

C by eating plenty of fatty food

D by swimming in the ocean

Ключові слова, які містяться у ймовірних відповідях: *traditional clothes* (традиційний одяг), *substances* (речовини), *eat fatty food* (їсти жирну їжу), *swim in ocean* (плавати в океані).

Аналізуємо відповідний уривок тексту:

On my way I visited a local Himba village and learnt about their culture and purchased some traditional crafts. The Himba people rub their bodies in a red organic dye and fat to protect them from the harsh desert climate.

- відповідь (А) нам не підходить, оскільки про традиційний одяг взагалі не згадувалося;
- відповідь (С) не підходить, оскільки в тексті немає жодної інформації про харчування в племені;
- відповідь (D) не підходить, оскільки про плавання в океані немає інформації.

Отже, С - єдиний варіант, який підходить за ключовими словами, оскільки в тексті є слова *a red organic dye and fat* (червона органічна краска і жир), що і відповідає виразу *substances* (речовини). [3]

Четверта частина тесту ЄВІ з англійської мови - завдання на заповнення прогалин у тексті (питання з 17 до 22). У цьому завданні потрібно вставити в текст пропущені шматочки речень.

На нашу думку, алгоритм роботи має бути наступним:

1. Прочитати весь текст, не звертаючи уваги на прогалини.
2. Для кожної опції спробувати передбачити, яка саме інформація потрібна (час, місце, дія, опис тощо).
3. Перевірити, щоби в обраному варіанті відповіді та потрібному місці тексту збігалися: час дієслова, різноманітні займенники та слова-підказки (*this, that, such, they* и т.д.). Якщо граматично підходять два варіанти, тоді звертаємо увагу на контекст, лексичне значення слів та на речення до та після вставленого. Прочитати текст зі вже вставленими прогалинами, впевнитися в тому, що всі речення логічно та граматично підходять одне одному.
4. Визначити, наскільки зайвий фрагмент не підходить до всіх прогалин.

Наприклад, є такий уривок тексту:

After _____, he moved to New York to work in Tin Pan Alley and then went on to Hollywood.

Варіанти відповідей:

A sold millions of books

B successfully selling lyrics to the club band

C are the cherished dreams of the writer

D is the ambition of countless authors

E spent a year researching each one

F worked not for becoming famous

G that he published his first novel

H won a scholarship to Northwestern University for making a good film

Як вже говорилося, в цьому завданні слід врахувати не лише значення слів, але й граматичні норми побудови речень. Речення починається з прийменника *after*, саме тому єдина з запропонованих конструкцій, яка підходить граматично, це *B*, адже після прийменника може слідувати тільки герундій (*after selling*).

Висновки і пропозиції. Таким чином, успіх реалізації поставлених цілей – формування читацьких навичок студентів – багато в чому залежить від формування у студентів правильного відношення до читання як виду мовної діяльності, що має своє специфічне комунікативне завдання, залежно від виду читання.

Крім того, читання на заняттях з англійської мови сприяє поглибленню знань іноземної мови, збагаченню загального і спеціального лексичного словника, підвищує культурний рівень і розширяє кругозір студентів.

Дослідження даного питання не вичерпує зазначену проблему. Ми вважаємо, що перспективним для подальших розвідок є аналіз використання інноваційних технологій для розвитку навичок читання автентичних текстів.

Література:

1. *Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів. Навчальний посібник з курсу методики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти / Т. Є. Єременко, О. М. Трубіцина, І. О. Лук'янченко, А. А. Юмрукуз. – Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2018. – 201 с.*

2. *Програма єдиного вступного іспиту з іноземних мов для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі здобутого ступеня вищої освіти (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) затверджена наказом МОН № 411 від 28 березня 2019 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/nakaz-MON-vid-28.03.2019-411.pdf>*

3. *Тестовий зошит 2019 (основна сесія) [Електронний ресурс] – Режим доступу:* http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/EVI_2019-Angl_mova-1_zmina-Zoshyt_1.pdf

4. *Spratt, M., Pulverness, A., Williams, M. The TKT (Teaching Knowledge Test) Course. - Cambridge University Press, 2011. - 257 p.*

References

1. *Navchannia chytannia anhliiskoiu movoiu studentiv movnykh fakultetiv. Navchalnyi posibnyk z kursu metodyky vykladannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity / T. Ye. Yeremenko, O. M. Trubitsyna, I. O. Lukianchenko, A. A. Yumrukuz. – Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho. – Odesa, 2018. – 201 s.*

2. *Prohrama yedynoho vstupnogo ispytu z inozemnykh mov dlia vstupu na navchannia dlia zdobuttia stupenia mahistra na osnovi zdobutoho stupenia vyshchoi osvity (osvitno-kvalifikatsiinoho rivnia spetsialista) zatverdzhena nakazom MON № 411 vid 28 bereznia 2019 roku. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu:* <http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/nakaz-MON-vid-28.03.2019-411.pdf>

3. *Testovyi zoshyt 2019 (osnovna sesiia) [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu:* http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/EVI_2019-Angl_mova-1_zmina-Zoshyt_1.pdf

4. *Spratt, M., Pulverness, A., Williams, M. The TKT (Teaching Knowledge Test) Course. - Cambridge University Press, 2011. - 257 p.*

Rezunova O.S.

PhD in Pedagogy, Associate Professor of Philology Department of Dnipro State University of Agriculture and Economics, rizzolena@gmail.com

Ukraine, Dnipro

WAYS OF DEVELOPING STUDENTS READING SKILLS DURING PREPARATION FOR ENGLISH ENTRANCE EXAM

The current development of higher education institutions needs to improve the quality of future specialist trainings, who should have high professionalism to work with information in any sphere of human activity, to find it in different sources, including sources in a foreign language. One of the main skills of a modern specialist is mastering the skills of reading texts of various genres for better professional communication with foreign business partners, to become acquainted with the achievements of world science and technology.

The article is devoted to finding effective ways of forming students' reading sub skills to pass Entrance exams for master's degree in English. The focus is on such additional reading skills as: Predicting, Skimming, Scanning and Reading for detail. In addition, an algorithm for working with typical exam tasks in reading is presented. It is proven that well-developed reading skills will help students not only pass the entrance exam, but also allow students to work more effectively with authentic tests of different genres.

Key words: *reading skills, student, entrance exam, predicting, skimming, scanning and reading for detail*